

Schape op lange reizen

Rust-, water- en voederintervallen

Reisplanning en -voorbereiding

1. Combineer waar mogelijk rust voor dieren en bestuurders om de **transittijd tot een minimum te beperken**.
2. Kwetsbare schape hebben **langere rustperiodes** nodig wanneer ze worden vervoerd voor lange reizen.
3. Bij meerdere, opeenvolgende ritten moet het **moment en de kwaliteit van de rustperiodes van de**

Houd rekening met het volgende wanneer je de reis plant:

- Voorspelde klimatologische omstandigheden of verwachte dorst (hitte, koude, bevroren tank).
- Klasse en geschiktheid van de schape (bijv. zwak, zwanger, zogen, onvolwassen).
- Duur van de voorgenomen reis.

Reistijd (inclusief laden en lossen)

Volwassenen: max. 14 uur + min. 1 uur rust + max. 14 uur

Niet-gespeende lammeren: max. 9 uur + min. 1 uur rust + max. 9 uur

Gevolgd door rust van min. 24 uur (gelost, en voorzien van water en voer)

Reizen

1. Zorg, voordat je aan de reis begint, **dat alle schape toegang hebben tot de faciliteiten**. Controleer de water- + voedselkwaliteit en -kwantiteit. Gebruik voedsel (zoals hooi en vezels voor lacterende schape) dat de dieren gewend zijn te eten.
2. **Controleer** dieren op **reguliere** tijden (ook na moeilijke weg- of weersomstandigheden). Elk schaap moet zichtbaar zijn (let op ontwerp van de voertuigen, verdeling van de dieren, beschikbare ruimte).
3. Schakel het watersysteem in en laat de dieren zien dat er **water beschikbaar** is. Zorg dat alle schape bij het voer en water kunnen. Moedig waterinname aan (dieren laten zien hoe het drinkstelsel werkt, water handmatig toedienen of eerst voeren). Bij warm weer (vooral tijdens vertragingen) de dieren handmatig water geven om te garanderen dat alle dieren voldoende water krijgen. Is er een algemeen probleem met drinken? Controleer dan de kwaliteit van het water.
4. **Bewaak de dieren** tijdens het rusten (zie 'Pagina 2'). Verleng, in geval van twijfel over de conditie van een dier, de rustperiode en zoek veterinaar advies. Voer, als de reis kan worden voortgezet door het probleem op te lossen, naderhand aanvullende controles uit.
5. Let in het bijzonder op **niet-gespeende lammeren!** Deze dieren zijn jong en hebben specifieke zorg nodig. Ze hebben hands-on hulp nodig van elk afzonderlijk dier (geen metalen nippels of troggen) en de vloeibare voeding moet de juiste temperatuur en oplossingssterkte hebben om spijsverteringsproblemen te voorkomen.
6. Op de plaats **van bestemming:** dieren **voederen** en **drenken** (essentieel voor schape die meer dan drie maanden drachtig zijn, speciale vereisten voor niet-gespeende lammeren).
7. **Documenten** moeten worden bewaard en ter beschikking worden gesteld van de bevoegde autoriteiten.

Inspectie van schapen

Nadelig	Klinische/observatie indicatoren	Nadelig effect	Klinische/observatie indicatoren
Honger	<ul style="list-style-type: none"> Gewichtsverlies (tijdens lange reizen) 	Ziekte	<ul style="list-style-type: none"> Gebrek aan coördinatie Houding Mankheid Tanden knarsen/bruxisme Onvermogen om te lopen Hoofd kantelbeweging Oog- en neusafscheiding Ademhalingsproblemen Ademhalingsgeluiden Hoesten Lusteloosheid Apathie Abnormale uitwerpselen
Uitdroging	<ul style="list-style-type: none"> Huid-knijp test Extreme dorst 		
Gebrek aan comfort om te rusten	<ul style="list-style-type: none"> Vermoeide dieren Gebrek aan ruimte om allemaal tegelijk te gaan liggen Liggedrag Gebrek aan ruimte boven de bovenkant van de kop Dode dieren als gevolg van verstikking 		
Hittestress	<ul style="list-style-type: none"> Hijgen Ademhalingsfrequentie (lage hittestress: 40-60 ademhalingen/min, matige hittestress: 60-80 ademhalingen/min, hoge hittestress: 80-200 ademhalingen/min, ernstige hittestress: meer dan 200 ademhalingen/min (Silanikove, 2000)) Kwijlen Positie van de dieren (geïsoleerde individuen of groepen bij elkaar of verspreid) Verhoogde lichaamstemperatuur Sterfte Extreme dorst, hoge drang om te drinken 	Pijn	<ul style="list-style-type: none"> Bewijs van pijn bij het palperen van "gewond" gebied Verhoogde hartslag Tandenknarsen Hijgen
		Voortbewegingsproblemen	<ul style="list-style-type: none"> Uitglippen en vallen Stijf in het voortbewegen Langzamere loopsnelheid Kortere stappen Kreupelheid
		Angst	<ul style="list-style-type: none"> Verhoogde hartslagfrequentie Verhoogde ademhalingsfrequentie Kop alert Stilstand Vluchtgedrag Afkeren Bevriezingsgedrag Terughoudendheid om te bewegen Achteruit bewegen Urineren en ontlasting Tandenknarsen
Koudestress	<ul style="list-style-type: none"> Rillen In fysiek contact met elkaar staan Verlaagde lichaamstemperatuur 	Afzonderingsstress	<ul style="list-style-type: none"> Isolatie Rumoer maken Tandenknarsen
Uitputting	<ul style="list-style-type: none"> Algemene lusteloosheid Apathie Gebrek aan reactie Onvermogen/terughoudendheid om op te staan 		
Letsel	<ul style="list-style-type: none"> Zichtbare tekenen van letsel (bijtwonden, wonden, blauwe plekken, krassen, schaafwonden) 		

Observationele en klinische indicatoren van negatieve gevolgen voor het welzijn van schapen © EFSA, 2011